

EBEVEYN-ÇOCUK GÜÇ MÜCADELESİ

Sayın Velilerimiz, bu hafta sizlerle çocuk ve gençlik psikolojisi alanında uzman bir ismin kitabından bir alıntıyı paylaşmak istedik. Prof. Dr. Halık Yavuzer'in kitaplarını öneririz.

Kazan-kaybet yaklaşımı anne ve babaların zaman zaman başvurdukları bir yöntemdir.

Bu yöntemi uygulayan anne-babalar, çocukla olan ilişkilerini bir "güç mücadelesi" şeklinde görürler. Kendilerinin her zaman doğruyu bildiklerini düşünürler. Anne-baba ve çocuk arasındaki bu mücadelede, Thomas Gordon tarafından Yöntem 1 olarak isimlendirilen yaklaşımda "ebeveyn kazanmakta, çocuk kaybetmektedir." Yöntem 2 olarak adlandırılan yaklaşımda ise "çocuk kazanmakta ebeveyn kaybetmektedir."

Yöntem 1

Yöntem 1'de ebeveyn, çocuğun uygulaması gerekeni duyurur ve ondan istediği şeyi, kabul edeceğini ümit eder. Eğer çocuk çözümü beğenmezse önce çocuğu çözüm yolunu kabul konusunda ikna etmeye çalışır, bunda da başarılı olamazsa güç kullanır.

Yöntem 1'e örnek:

Çocuk: Okula gidiyorum. Allah'a ısmarladık.

Baba: Yağmur yağıyor. Yağmurluğunu giymemişsin.

Çocuk: İhtiyacım yok.

Baba: Yok mu? Islanır, üşütürsün.

Çocuk: Yağmurluk giymek istemiyorum. Nefret ediyorum yağmurluktan.

Baba: Ama yavrum hem kuru kalırsın, hem de sıcak tutar. Lütfen giy.

Çocuk: Hayır nefret ediyorum, giymeyeceğim.

Baba: Odana git ve yağmurluğunu giy diyorum sana. Aksi halde okula göndermem.

Çocuk: Tamam. Siz kazandınız, bu rezil yağmurluğu giyeceğim.

Bu örnekte ebeveyn kazanmış, çocuk kaybetmiştir.

Yöntem 2

Bu yağmurluk çatışmasında ebeveyn-çocuk ilişkisi yöntem2'ye göre şöyle gelişir:

Çocuk: Okula gidiyorum. Allah'a ısmarladık.

Baba: Yağmur yağıyor. Yağmurluğunu giymemişsin.

Çocuk: İhtiyacım yok.

Baba: Yok mu? İslanır üşütürsün.

Çocuk: Çok fazla yağıyor.

Baba: Çok yağıyor.

Çocuk: Yağmurluk giymek istemiyorum, nefret ediyorum yağmurluktan.

Baba: Ben giymeni istiyorum.

Çocuk: Ben nefret ediyorum diyorum. Onu giymeyeceğim. Eğer giymeye zorlarsan ben de seni sinir ederim.

Baba: Tamam. Vazgeçtim. Okula yağmurluk giymeden git. Bundan sonra da hiçbir konuda ısrar etmem, sen kazandın.

Bu örnekte de çocuk kazanmış, ebeveyn kaybetmiştir.

"Çocuk merkezci" adını verdiğimiz, yukarıdaki örnekte görülen aile tipinde egemenlik çocuktur. Aile içinde karar veren, yargılayan ve yönlendiren kişi o'dur. Böyle bir ailede anne çocuğunu şöyle anlatmaktadır: "Her istediğini yaptırır. Gerektiğinde bize bağıırır ve döver. Nasıl ben onun eline vuruyorsam o da benim elime vurur."

"Kaybeden Yok" Yöntemi

Önceki her iki örnekte de her birey kendi düşündüğünün doğru olduğunu sanır ve karşısındakini bu doğrultuda ikna etmeye çalışır.

Oysa bu iki yaklaşımın dışında bir yol daha vardır. Çatışmalarda, sorunun çözümüne alternatif, "kaybeden yok" yöntemidir.

Yukarıdaki olay, "kaybeden yok" yönteminde şöyle gelişir:

Çocuk: Okula gidiyorum. Allah'a ısmarladık.

Baba: Yağmur yağıyor. Yağmurluğunu giymemişsin.

Çocuk: İhtiyacım yok.

Baba: Sanırım oldukça fazla yağıyor. Bu durum bizi ilgilendiriyor. Çünkü elbiselerin ıslanır ve üşütürsün. Bu da bizi etkiler.

Çocuk: Benim yağmurluğumu giymek istemiyorum.

Baba: Öyle anlaşılıyor ki sen bu yağmurluğu kesinlikle giymek istemiyorsun.

Çocuk: Evet, nefret ediyorum.

Baba: Sen gerçekten yağmurluktan nefret ediyorsun.

Çocuk: Evet o ekose.

Baba: Ekose desenli yağmurluktan nefret ediyorsun değil mi?

Çocuk: Evet okulda kimse ekose desenli yağmurluk giymiyor.

Baba: Sen de herkesten farklı birşey giymek istemiyorsun.

Çocuk: Tabii istemiyorum. Arkadaşlarım beyaz, yeşil ya da mavi gibi düz renkli yağmurluk giyiyorlar.

Baba: Anladım, esas sorunun burada olduğu anlaşılıyor. Şu anda yağmurluğu değiştirmek mümkün değil. Öte yandan üşütmene de gönlüm razı olmuyor. İkimizin de kabul edilebileceği bir çözüm önerebilir misin? İkimizi de mutlu edecek nasıl bir çözüm bulunabilir?

Çocuk: Belki bu günlük annemin yağmurluğunu ödünç alabilirim.

Baba: O senin istediğin gibi mi?

Çocuk: Evet, o güzel.

Baba: Sanırım annen bu günlük giymene izin verir.

Çocuk: Ona sorayım.

Birkaç dakika sonra.

Çocuk: Sordum. Annem izin veriyor.

Baba: Bu durumdan memnun görünüyorsun.

Çocuk: Tabii, çok iyi.

Baba: Yağmurluk seni kuru tutacak, sen bu çözümden memnunsan ben de memnunum. İyi günler.

Burada çocuk ve babası, sorunu "karşılıklı doyum" ilkesi içinde çözmüşlerdir. İhtiyaçlar karşılıklı dile getirilmiş ve sorun iki tarafın da kabul edebileceği şekilde çözüme varmıştır. Burada önemli olan, tarafların kendi ihtiyaç ve haklarını gözetmesi kadar, karşısındakinin ihtiyaç ve haklarına da saygı göstermesidir. Uzlaşma ancak böyle bir ortamda gerçekleşebilir.

Kaynak: Yavuzer Haluk. *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitapevi, Aralık 2002. S. 52-55